

Perspective Teologice ale Rugăciunii de Mulțumire din Epistola către Coloseni

Theological perspectives of the eucharistic prayer from the Epistle to Colossians

Nicolae-Olimpiu BENEĂ

"Babeș-Bolyai" University, Cluj-Napoca, Romania

Abstract. *St. Apostle Paul writes in the Epistle to Colossians a thanksgiving, characteristic of Pauline's Epistles. This thanksgiving is a story addressed to the recipients of the epistle about the prayers of gratitude that it brings to God for them. In this context, the prayer of gratitude focuses on hope, store up for them in heaven, which, unlike the presentation of the Virtues trilogy of 1 Cor 13.13, becomes the motivation of increasing the faith and love of Christians. The dynamic spread of the Gospel and the lives exchanged as a result of Christ's confession are understood as the work of God's Grace.*

Keywords: Colossians, Thanksgiving, Faith, Love, Hope, Gospel.

Introducere

În marea lor majoritate, epistolele Sf. Apostol Pavel încep cu o rugăciune. În *Epistola către Coloseni* există o secțiune extinsă dedicată rugăciunii Apostolului pentru credincioșii creștini în Col 1,3-23. Din perspectivă retorică, această rugăciune poate fi identificată ca *exordium*. În acest caz, funcția acestei rugăciuni ar fi să pregătească inima și mintea destinatarilor epistolei în vederea acceptării îndemnurilor care urmează acestei secțiuni. De asemenea, rolul acesteia este de a introduce temele majore ale părții principale din epistolă.

Structura rugăciunii din *Coloseni* conține patru părți principale: (1) mulțumire (Col 1,3-8) – alcătuită dintr-o singură propoziție în textul grecesc¹; (2) mijlocire (Col 1,9-12) – comună epistolelor pauline –, care se va încheia, așa cum a început și versetul 3, cu mulțumire². Apoi, rugăciunea, extinsă la afirmații referitoare la mântuirea lui Dumnezeu în Hristos (Col 1,13-14), se constituie într-o introducere la citarea de către Sf. Apostol Pavel a unui (3) imn hristologic (Col 1,15-20)³. Concluzia imnului referitoare la lucrarea de împăcare realizată de Dumnezeu în Hristos este (4) aplicată situației credincioșilor coloseni (Col 1,21-

¹ Vezi N. T. Wright, *The Epistles of Paul to the Colossians and to Philemon: An Introduction and Commentary* (Tyndale New Testament Commentaries), Grand Rapids, Inter-Varsity Press, Leicester; William B. Eerdmans Publishing Company, 1988, p. 48; R. E. Demaris, *The Colossian Controversy: Wisdom in Dispute at Colossae*, JNTSS 96, Sheffield, 1994, Academic Press, p. 41-42; J. Lähnemann, *Der Kolosserbrief*, Gütersloh, Mohn, 1971, p. 60; David M. Hay, *Colossians* (Abingdon New Testament Commentaries), Nashville, Abingdon, 2000, p. 40; Franz Zeilinger, *Der Erstgeborene der Schöpfung: Untersuchungen zur Formalstruktur und Theologie des Kolosserbriefes*, Vienna, Herder, 1974, p. 34-49.

² Despre Tradiția Apostolică în *Coloseni*, vezi Paul F. Bradshaw, *Reconstructing Early Christian Worship*, Collegeville, Minnesota, Liturgical Press, 2011; Paul F. Bradshaw, Maxwell E. Johnson and L. Edward Phillips, *The Apostolic Tradition. A Commentary*, Minneapolis, Fortress Press, 2002.

³ De exemplu, J. Dunn, *The Epistles to the Colossians and Philemon* (NIGTC), Eerdmans, Grand Rapids, Paternoster, Carlisle, 1996, p. 53; Wolter, *Der Brief an die Kolosser. Der Brief an Philemon*, Ökumenischer Taschenbuch-Kommentar zum Neuen Testament 12, Mohn, Gütersloh, 1993, p. 49; U. Luz, "Kolosserbriefe", în *Die Briefe an die Galater, Epheser und Kolosser*, "Das Neue Testament Deutsch" Band, VIII (1998, no. 1, p. 193; Lohse, *Colossians and Philemon*, Fortress, Hermenia, Philadelphia, 1971, p. 13; A. T. Lincoln, "Colossians," în *New Interpreter's Bible* 11, Abingdon Press, Nashville, 2000, p. 554; J. N. Aletti, *St. Paul, Épître aux Colossiens*, Études bibliques, Gabalda, Paris, 1993, p. 49.

"Theological perspectives of the eucharistic prayer from the Epistle to Colossians,"
Astra Salvensis, VI (2018), no. 12, p. 461-467

23)⁴. Această aplicație conține trei teme teologice principale care vor fi dezvoltate în ordine inversă în restul epistolei⁵ – din nou un aspect comun structurii epistolelor pauline.⁶

Cu toate că putem observa prezența rugăciunii atât în Col 1,3-8, cât și în 1,9-11, distincția dintre cele două părți este determinată de timpul la care se face referire: în Col 1,3-8, rugăciunea de mulțumire are accentul pe lucrarea lui Dumnezeu față de credincioșii coloseni și răspunsul acestora la harul dumnezeiesc în trecut, iar rugăciunea de mijlocire din 1,9-11 se focalizează pe continuarea răspunsului lor în prezent și viitor.⁷ În rugăciunea din *Coloseni*, Sf. Apostol Pavel urmează tiparul unui model atestat atât în epistolele eleniste, cât și în cele iudaice⁸, însă, ceea ce vom sublinia în studiul de față este că, atât structura, cât și conținutul rugăciunii de mulțumire (1,3-8) sunt subordonate scopului teologic pe care autorul îl are în întreaga sa epistolă.

Structura rugăciunii de mulțumire

Practica epistolară elenistă⁹ este urmată de Sf. Apostol Pavel prin includerea unei secțiuni de mulțumire (1,3-8) focalizată pe situația destinatarilor,¹⁰ „introducând [astfel] tema principală a epistolei”.¹¹ Dacă această secțiune asigură o privire de ansamblu asupra accentelor teologice ale epistolei, putem identifica teme cum ar fi: „credința... în Hristos Iisus” (1,4) , „nădejdea... pregătită în ceruri” (1,5), „Evangelhia” (1,5) și „iubirea” (1,8).

⁴ D. Moo, *The Letter to the Colossians and Philemon*, The Pillar New Testament Commentary Series, Grand Rapids, Eerdmans, 2008, p. 73.

⁵ De exemplu, J. N. Aletti (*Épître aux Colossiens*, p 39) prezintă o analiză retorică completă într-un cadru epistolar dat: cadrul epistolar – salutarea (1,1-2), *exordium* (1,3-23) cu o *partitio* conclusivă (1,21-23), *probatio* (1,24 – 4,1), *exhortatio* (4,2-6) cu funcție de *peroratio* și reluarea cadrului epistolar – salutarea de încheiere (4,7-18). Pentru o analiză comparativă a structurii discursului retoric identificate de J. N. Aletti, în *Coloseni*, vezi comentariile lui A. T. Lincoln, "Colossians", pp. 557-600 și Ben Witherington III, *The Letters to Philemon, the Colossians, and the Ephesians: A Socio-Rhetorical Commentary on the Captivity Epistles*, p. 20.

⁶ D. Hay, *Colossians*, p. 40.

⁷ *Ibidem*, p. 40.

⁸ Textul din 2 Mac 1,10-17 este revelator în acest sens: "Cei din Ierusalim și cei din Iudeea, Sfatul bătrânilor și Iuda, către Aristobul, sfetnicul regelui Ptolemeu, care se trage din neamul preoților sfințiți, și către Iudeii din Egipt, salutare și sănătate! De vreme ce Dumnezeu ne-a izbăvit din mari primejdii, neîncetat îi mulțumim (εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ), ca Aceluia ce S'a luptat [pentru noi] împotriva regelui; [...] 17 Întru toate fie binecuvântat Dumnezeul nostru (κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεός), Cel ce i-a dat [morții] pe cei necredincioși!"

⁹ Vezi *Ibidem*, *Colossians*, p. 41.

¹⁰ Apostolul Pavel nu amintește explicit erezia pe care o combate în epistolă, însă prin această secțiune de mulțumire, pregătește gradual abordarea. Vezi detalii la J. Gnllka, *Der Kolosserbrief*, HTKNT, Freiburg, Herder, 1980, p. 27.

¹¹ Vezi detalii despre această perspectivă a temei epistolei identificată în rugăciunea de mulțumire în cartea de referință a lui Paul Schubert, *The Form and Function of the Pauline Thanksgivings*, Berlin, Töpelmann, 1939, p. 180. El concludă că "mărturiile antice atestă o răspândire a mulțumirii introductive în folosirea convențională a epistolelor, atât religioase, cât și non-religioase" (p. 180).

Păreră referitoare la funcția acestei părți nu este unanimă între bibliști. Studiile care au insistat pe cercetarea formei epistolare eleniste au pus la îndoială existența unei secțiuni de mulțumire tipice în epistole.¹² Chiar dacă a fost sesizată în majoritatea epistolelor eleniste prezența „salutărilor călduroase”, lipsa unei note explicite în privința mulțumirii, poate dovedi contrariul.¹³ În același timp, ipoteza conform căreia Sf. Apostol Pavel ar fi urmat în alcătuirea rugăciunii o formă epistolară contemporană, poate defocaliza cititorul de la observarea semnificației temei mulțumirii pe care o întâlnim în întreaga epistolă (1,12; 2,6-7; 3,15-17; 4,2)¹⁴, și nu doar în 1,3-8, respectiv 1,9-11.

Secțiunea rugăciunii de mulțumire (1,3-8) este strâns legată de cea a rugăciunii de mijlocire (1,9-11). Ambele sunt vorbiri indirecte adresate lui Dumnezeu și în amândouă identificăm teme majore pe care Apostolul le dezvoltă în întreaga epistolă. Tot ca o caracteristică comună celor două secțiuni este și descrierea faptelor lui Dumnezeu în mijlocul poporului Său. Cu toate acestea, cele două rugăciuni sunt diferite. Rugăciunea de mulțumire este constituită dintr-o singură frază, focalizată pe descrierea modului în care lucrează puterea Evangheliei în credincioșii din Colose, în timp ce rugăciunea de mijlocire subliniază nevoia de a acționa într-un mod consistent cu înțelegerea Evangheliei care le-a fost împărtășită. Similaritățile în formă și conținut, ale celor două rugăciuni, i-au determinat pe unii bibliști să le considere o singură secțiune.¹⁵ Însă ideile paralele ale celor două rugăciuni, pledează totuși pentru catalogarea lor ca secțiuni semantice independente.¹⁶

Deși rugăciunea de mulțumire este adresată lui Dumnezeu-Tatăl (1,3a-b), nu este eludată focalizarea hristologică (1,3b.4.7c). Fundamentul acestei rugăciuni, așa cum este exprimat prin participiul causal „ἀκούσαντες” – „am auzit”,¹⁷ subliniază „iubirea” și „credința” manifestate în viața credincioșilor din Colose.

¹² Vezi William G. Doty, *Letters in Primitive Christianity*, Fortress, Philadelphia, 1973, pp. 31-33; Klaus Berger, "Apostelbrief und apostolische rede: Zum Formular frühchristlicher Briefe", în *ZNW*, LXV (1974), p. 219-220.

¹³ Un studiu important în această idee este al lui Peter Artz, "The 'Epistolary Introductory Thanksgiving' in the Papyri and in Paul", în *NovT*, XXVI (1994), p. 29-46. Nu suntem de acord cu perspectiva amintită atât de David W. Pao, *Colossians & Philemon*, ZECNT 12, Grand Rapids, Zondervan, 2012, p. 43, cât și de Jeffrey T. Reed, "Are Paul's Thanksgivings 'Epistolary'?", în *JSNL* 61 (1996), pp. 87-99, care combate punctul de vedere al lui Peter Artz, că nu se poate vorbi în nicio epistolă elenistă despre "mulțumirea specifică introducerii epistolare". Câteva epistole conțin o secțiune de mulțumire în care autorul recunoaște darurile și calitățile destinatarilor. În acest sens, vezi C. C. Edgar (ed.), *Michigan Papyri*, Ann Arbor, 1931, p. 2798; H. I. Bell (ed.), *A Descriptive Catalogue of the Greek Papyri in the Collection of Wilfred Merton*, London, 1948, vol I, p. 12.

¹⁴ În acest sens este de remarcat studiul lui David W. Pao, "Gospel within the Constraints of an Epistolary Form: Pauline Introductory Thanksgivings and Paul's Theology of Thanksgiving", în Stanley E. Porter and Sean A. Adams (eds.), *Paul and the Ancient Letter Form*, Pauline Studies 6, Brill, Leiden, 2010, p. 101-127.

¹⁵ Jean-Noël Aletti, *Saint Paul Épître aux Colossiens*, pp. 50-53; D. J. Moo, *The Letters to the Colossians and to Philemon*, p. 73-74,80.

¹⁶ Vezi detalii la David W. Pao, *Colossians & Philemon*, p. 44,64-65.

¹⁷ Unele traduceri îl traduc ca participiu temporal.

"Theological perspectives of the eucharistic prayer from the Epistle to Colossians,"
Astra Salvensis, VI (2018), no. 12, p. 461-467

Spre deosebire de 1 Co 13,13, unde Apostolul folosește triada „iubire”, „credință”, „nădejde” – exprimată în termeni paraleli –, în Coloseni, „nădejdea”, care este pregătită sfinților în ceruri (1,5a), este fundamentul „iubirii” și „credinței” prezente în viețile credincioșilor. Astfel, Apostolul deschide perspectiva accentului referitor la nădejdea eshatologică din restul epistolei (1,23.27; 3,4).

În explicarea „nădejzii”, Sf. Apostol Pavel subliniază semnificația și puterea „Evangheliei” (1,5b). Deși este amintită în text într-o serie de propoziții subordonate, „Evanghelia” devine punctul focal pentru restul secțiunii rugăciunii de mulțumire.¹⁸ Această „Evangheliie” este descrisă ca un agent activ și plin de putere care a „ajuns” la coloseni (1,6a) și aduce „roadă și crește” între ei (1,6c), la fel ca în toată lumea (1,6b). Nota conclusivă îl scoate în evidență pe Epafra, cel care i-a învățat pe cei din Colose (1,7) și care a adus la cunoștința lui Sf. Ap. Pavel și a împreună-slujitorilor săi situația bisericii din Colose.

Analiza rugăciunii de mulțumire

Începând cu versetul 3, Sf. Apostol Pavel redă în textul epistolei o rugăciune de mulțumire, caracteristică epistolelor pauline (Rom 1,8; 1 Cor 1,14; Ef 1,6; Flp 1,3; 1 Tes 1,2; 2 Tes 1,3). Rugăciunea este mai degrabă o relatare adresată destinatarilor epistolei despre rugăciunile de mulțumire pe care le aduce lui Dumnezeu pentru ei.¹⁹ Adverbul πάντοτε implică o rugăciune neîncetată, continuă (Ef 5,20; 1 Tes 5,15); un dialog al rugăciunii permanente cu Dumnezeu pentru credincioșii creștini din Colose. Conținutul rugăciunii (εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ²⁰) este îndreptat spre lauda lui Dumnezeu,²¹ Tatăl Domnului Iisus Hristos (πατρί τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ²²). Sf. Apostol Pavel subliniază ideea legământului în care Dumnezeu, ca Tatăl al poporului Său, Și-a dorit permanenta trăire a acestuia în ascultare de Legea Sa, poporul fiind definit, în acest context, ca fiu al Său (Deut 32,6; Ieș 4,22 – „Israel este fiul Meu cel întâi-născut”). Chiar dacă întreaga istorie vetero-testamentară ilustrează necredincioșia poporului față de Dumnezeu, iubirea Acestuia revelează ascultarea și împlinirea Legii de către Cel ce este „Fiul iubirii Sale” (Col 1,13), Iisus Hristos. De aceea, sfinții din Colose, „ascunși cu Hristos în Dumnezeu” (Col 3,1-4), sunt cei în care harul lui Dumnezeu poate lucra. Acesta este motivul mulțumirii pe care Apostolul o aduce înaintea lui Dumnezeu.

¹⁸ Vezi detalii la David W. Pao, *Colossians & Philemon*, p. 46.

¹⁹ Forma de plural a verbului, εὐχαριστοῦμεν, sugerează ideea rugăciunii împreună cu colaboratorii săi pentru Biserici.

²⁰ Articolul τω este *adângat* în manuscrisele: D* F G † καὶ κ A C² D¹ I K L P Ψ 075. 33. 81. 104. 365. 630. 1175. 1505. 1881. 2464 ℣ lat † Varianta prezentă a textului se găsește în manuscrisele: ℞⁶¹vid B C* 1739 (Nestle-Aland, *Novum Testamentum Graece* (ed. a 28-a), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2012, p. 612). Vezi și NA27, p. 523; Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on The Greek New Testament*, Fourth Revised Edition, Deutsche Bibelgesellschaft & United Bible Societies, 2002, p. 552.

²¹ Bibliștii sunt de acord că termenul grecesc folosit de Apostolul Pavel ilustrează modul iudaic de mulțumire, strâns legat de adorare.

²² Cuvântul Χριστοῦ este *omis* în manuscrisele: B 1739. 1881 vg^{ms} (NA28, p. 612).

Sf. Apostol Pavel aude (*ἀκούσαντες*), în relatarea epafraasiană, modalitatea în care a lucrat harul lui Dumnezeu în viața colosenilor. În primul rând, el amintește credința credincioșilor coloseni în Hristos (*τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*); în al doilea rând, iubirea lor către toți sfinții (*τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε²³ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους*), iar în al treilea rând, nădejdea care le este pregătită în ceruri (*τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς*). Credința lor – la fel cum le amintește Sf. Ap. Pavel și credincioșilor din Roma (Rom 10,17) – a venit în urma auzirii propovăduirii Cuvântului lui Dumnezeu. Dar accentul Apostolului nu este legat de o credință cu sens subiectiv, ci, mai degrabă o credință dăruită pe care harul Duhului Sfânt o lucrează în inima celor credincioși. Ea este un răspuns la planul de mântuire al lui Dumnezeu în Hristos; o încredere asumată și trăită ce caracterizează o relație vie cu Hristos. De aceea Apostolul amintește faptul că această credință este dovedită în iubirea lor pentru toți sfinții. Descrierea din Gal 5,22, în care iubirea e definită ca roada Duhului, este asemănătoare cu sublinierea din Coloseni, deoarece atât credința cât și iubirea sunt înțelese ca izvorând din nădejdea pe care Dumnezeu a pregătit-o în ceruri.

Spre deosebire de trilogia virtuților din 1 Cor 13,13; 1 Tes 1,3 și 1 Pt 1,3.5.22, prezența prepoziției *διὰ*, face ca nădejdea să devină motivația creșterii credinței și a iubirii lor. Această nădejde, definită în Tit 2,13 ca „fericita nădejde și arătarea marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Iisus Hristos”, motivează trăirea și atitudinea credincioșilor (1 Tes 4,13-18; 1 In 3,3). În *Epistola către Coloseni*, nădejdea este descrisă în aceeași termeni: „Hristos, viața voastră, Se va arăta, atunci și voi împreună cu El vă veți arăta întru slavă” (Col 3,4).

Faptul că nădejdea este „păstrată în ceruri” pentru cei credincioși, dovedește că este identificată cu „cele de sus”, „acolo unde este Hristos șezând de-a dreapta lui Dumnezeu” (Col 3,1).²⁴ Credincioșii devin părtași acestei nădejdi prin taina Sf. Botez, fiind „îngropați cu El prin botez”, având parte deja, întru El, de înviere prin credința în lucrarea lui Dumnezeu Care L-a înviat pe El din morți” (2,12). Înțelegând această realitate „în Hristos”, pe care El Însuși a săvârșit-o – „v’a făcut viu împreună cu El, iertându-vă toate greșalele” (2,13) –, se poate contura rațiunea pentru care Sf. Ap. Pavel îi mulțumește lui Dumnezeu: nu pentru o credință incipientă a colosenilor, ci pentru una care, în virtutea nădejdi, este deja în procesul maturizării. Așa se poate înțelege și îndemnul din Col 2,7: „întăriți în credință, precum ați învățat-o și ați prisosit în ea cu mulțumire”. Mulțumirea din rugăciunea Sf. Apostol Pavel (1,3) devine la rândul ei model și îndemn de mulțumire pentru coloseni (2,7).

Sf. Apostol Pavel explică în continuare legătura dintre nădejde și Evanghelia pe care ei au primit-o: „ați auzit-o mai dinainte (*ἦν προηκούσατε*) în

²³ Cuvintele *ἦν ἔχετε* sunt *inlocuite* cu *τὴν* în manuscrisele: D² K L Ψ 630. 1739. 1881 \mathfrak{M} | – *omise* în manuscrisul B | Varianta prezentă a textului se găsește în manuscrisele: $\mathfrak{B}^{61\text{vid}}$ \mathfrak{K} A C D* F G P 075. 33. 81. 104. 326. 365. 1175. 1241^s. 1505. 2464 latt sy^h co (NA28, p. 612).

²⁴ Această nădejde din ceruri definește realitatea desăvârșită a noii creații.

"Theological perspectives of the eucharistic prayer from the Epistle to Colossians,"
Astra Salvensis, VI (2018), no. 12, p. 461-467

cuvântul adevărului Evangheliei". Pregătind abordarea prezenței Evangheliei prin referirile la nădejde, credință și iubire, Apostolul Pavel polemizează încă de acum cu învățătura filozofiei din Colose, pe care o va descrie în Col 2,8 ca „înșelăciune deșartă”.

Prin referința la „cuvântul adevărului” (τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας) Evangheliei se face o comparație cu expresia pe care o găsim în Psalmul 118: legea lui Dumnezeu este „cuvântul adevărului - λόγον ἀληθείας” (Ps. 118,43.142.160). De aceea, Sf. Ap. Pavel poate relua referința la Evanghelie sub forma: „cuvântul lui Dumnezeu” (Col 1,25). La fel ca în spațiul Scripturilor vetero-testamentare, Cuvântul lui Dumnezeu este personificat, fiind descris în termenii unei lucrări dinamice: Evanghelia le-a adus nădejdea colosenilor, așa cum aduce roadă și crește²⁵ „în toată lumea” (ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ).²⁶ Această notă de optimism din versetul 6, definită ca hiperbolă de către unii bibliști, este reluată în Col 1,23: „nădejdea Evangheliei pe care-ați auzit-o, cea care a fost propovăduită la toată făptura de sub cer”, – text asemănător cu cel din Rom 1,8.

Sf. Apostol Pavel amintește faptul că roada Evangheliei există și în mijlocul lor „din ziua'n care au auzit și au cunoscut harul lui Dumnezeu întru adevăr”.²⁷ „Harul lui Dumnezeu întru adevăr (τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ)” s-ar putea referi la înțelegerea, cunoașterea reală pe care au dobândit-o colosenii față de Evanghelie, însă, Apostolul, prin această expresie, probabil explică lucrarea de rodire a Evangheliei din v. 5. Faptul că mai întâi a fost lucrarea „harului lui Dumnezeu întru adevăr”, Evanghelia, în mijlocul colosenilor, iar ca răspuns s-a născut credința lor, se poate înțelege ca un contrast pe care Apostolul îl creionează deja cu faptele filozofiei colosene (2,16.18.20-23): mântuirea credincioșilor din Colose se datorează harului lui Dumnezeu, în Hristos, și nu efortului lor de a ajunge în prezența lui Dumnezeu prin alte căi (2,4.8).

Textul aduce un nou argument al legăturii dintre Evanghelia Apostolică a Sf. Ap. Pavel și harul lui Dumnezeu care rodește în viața colosenilor. Epafras a continuat lucrarea de propovăduire a Cuvântului, a Evangheliei în zona văii Lycusului. Dacă versetul 6 subliniază momentul inițial al propovăduirii, versetul 7 conturează procesul de cateheză al colosenilor: „precum ați învățat” (καθὼς²⁸ ἐμάθετε). Se observă paralelismul din 2,7: „ați învățat”, ceea ce denotă că activitatea la care se referă Col 2,6-7 este identică cu lucrarea lui Epafras. Ca urmare a acestui proces de cateheză, în care colosenii, în lumina nădejzii din ceruri, și-au maturizat

²⁵ Cuvintele καὶ αὐξάνομενον sunt omise în manuscrisele: D¹ K 6. 323. 614. 629. 630 *permulti* (NA28, p. 612).

²⁶ Textul din Isaia 55,11 face și el referire la aceeași realitate: Cuvântul lui Dumnezeu, o dată rostit, nu se va întoarce fără plinirea voii dumnezeiești. Versetul următor amintește primirea învățăturii de către oameni, căreia i se adaugă și deplina solidaritate a naturii, a cosmosului, la destinul omului.

²⁷ Astfel, caracterul practic al Evangheliei se adaugă celui universal.

²⁸ Conjuncția καὶ este *adăugată* în manuscrisele: D² K L Ψ 075. 104. 365. 630. 1175. 1739. 1881 *M* vg^{mss} sy^h sa^{ms} | Varianta prezentă a textului se găsește în manuscrisele: *℞*^{46.61vid} *κ* A B C D* F G P 33. 81. 629. 1241^s. 2464 lat sy^p sa^{mss} bo (NA28, p. 612).

credința și iubirea lor, Epafraș poate să-i prezinte Apostolului Pavel un raport despre „iubirea (lor) întru Duh” (1,8). De această dată, virtutea iubirii este definită cu una din puținele referiri la lucrarea harului Duhului Sfânt în Coloseni: 1,9; 3,16.

Epafraș este descris ca fiind „iubitul nostru împreună-slujitor”²⁹ și „credincios slujitor al lui Hristos”. Termenii descrierii îl prezintă pe Epafraș ca fiind un colaborator foarte apropiat al Sf. Apostol Pavel, demn de încredere, ceea ce atestă veridicitatea responsabilității încredințate pentru a continua lucrarea apostolică în bisericile din valea Lycusului.³⁰ Plecarea sa la Roma, nu doar pentru a-i face de cunoscut Apostolului problemele apărute în Colose, ci pentru a-l sluji, în locul colosenilor (ὕπερ ὑμῶν³¹), îl identifică pe Epafraș ca un fiu duhovnicesc al Apostolului, iar pe Apostol, nu doar un părinte duhovnicesc al celui venit să îl slujească în clipele grele ale întemnițării, ci și al credincioșilor coloseni.

Concluzie

Mulțumirea (1,3-8) și rugăciunea de mijlocire (1,9-11) au un rol bine determinat din perspectivă retorică. Autorul dorește să se identifice cu nevoile destinatarilor, apreciindu-le credința și dragostea lor frățească, se roagă cu mulțumire și credincioșie pentru ei, iar rugăciunile sale sunt îndreptate spre creșterea și îmbogățirea duhovnicească în umblarea lor cu Dumnezeu.

Referința la nădejde le aduce aminte că mântuirea lor în Hristos este o realitate sigură, care-și află, în prezent, locul în ceruri; astfel, ea nu depinde de efortul lor uman, nici de perspectivele acestei lumi. Cu toate acestea, în 1,23, Apostolul îi va atenționa că siguranța nădejzii lor rămâne atâta vreme cât ei vor fi întemeiați în credință, întăriți și neclintiți de la această nădejde. Deși este din afara lumii, nădejdea mântuirii este experimentată în viața de zi cu zi în această lume (3,1-4,1). Astfel, este adusă în discuție tensiunea dintre obiectivitatea lucrării mântuitoare și necesitatea trăirii în credință.

Limbajul folosit de autor în contextul răspândirii dinamice a Evangheliei ne permite să înțelegem existența vieților schimbate ca rezultat al mărturisirii lui Hristos. Persuasivitatea, în acest caz, nu ține de tehnicile ultime ale comunicării, ci efectele ei sunt înțelese ca lucrare a harului lui Dumnezeu.

²⁹ Apostolul Pavel nu folosește în descrierea lui Epafraș o retorică amabilă, ci afirmă modalitatea de înțelegere a mandatului de propovăduire a Evangheliei, respectiv a realității aduse de ea în viața celor care o proclamă.

³⁰ Probabil că unii credincioși din Colose au început să se îndoiască de autenticitatea Evangheliei propovăduite de Epafraș. De aceea, Apostolul Pavel certifică faptul că Biserica poate avea deplină încredere în lucrarea sa.

³¹ Pronumele ὑμῶν este *înlocuit* cu ἡμῶν în manuscrisele: \mathfrak{P}^{46} \aleph^* A B D* F G 1505 m | Varianta prezentă a textului se găsește în manuscrisele: \aleph^2 C D¹ K L P Ψ 075. 33. 81. 104. 365. 630. 1175. 1241^s. 1739. 1881. 2464 \mathfrak{M} lat sy co (NA28, p. 612). Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, p. 553; Barth & Blanke, *Colossians: A New Translation with Introduction and Commentary*, traducere A. B. Beck, Anchor Bible 34, Doubleday, New York, 2008, p. 53; M. MacDonald, Margaret Y. MacDonald, *Colossians and Ephesians*, Sacra Pagina Series, vol. 17, Collegetville, The Liturgical Press, Minnesota, 2000, p. 40.

"Theological perspectives of the eucharistic prayer from the Epistle to Colossians,"
Astra Salvensis, VI (2018), no. 12, p. 461-467